

Monikulttuuriset ja monitaitoiset yhdessä – sosiaalialalle valmentavien opintojen pilotointi

lehtori Johanna Komppa, johanna.komppa@metropolia.fi,
lehtori Tuija Strandén-Mahlamäki, tuija.stranden-mahlamaki@metropolia.fi ja
lehtori Soile Bergström, soile.bergstrom@metropolia.fi

"Sosiaalialalle valmentavat/orientoivat opinnot ovat loistoidea ajatellen henkilöitä, jotka ovat olleet pitkään työelämässä, maahanmuuttajia ja jotka ovat alasta kiinnostunut, mutta eivät tiedä sosiaalialasta juuri mitään. Tämä on oiva tilaisuus orientoitua varsinaiseen opiskeluun. Valmentavat opinnot antaa työelämässä pitkään olleelle tarvittavia opiskeluvälmiuksia jatkoa ajatellen. Tässähän sitä harjoitellaan ja kevät näyttää, olenko valmis jatkamaan opiskelua tai edes pääsisinkö jatkamaan?"
Opiskelijan kommentti oppimispäiväkirjassa¹.

Johdanto

Viime vuosina Metropolia Ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelmaan on hakenut lukuisia maahanmuuttajataustaisia henkilöitä, joista vain harva on saanut opiskelupaikan. Pääkaupunkiseudulla on kuitenkin tarve sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutetuista työntekijöistä. Edellä mainitun tilanteen parantamiseksi sosiaalialalla ryhdyttiin suunnittelemaan maahanmuuttajille tarkoitettuja valmentavia opintoja. Suunnittelu mahdollistui Metropolia Ammattikorkeakoulun HERA1-hankkeen sosiaalialalle myöntämien hankevarojen turvin. Metropolian koordinoimassa HERA1-hankkeessa (toiminta-aika oli 2007–2009) aikuiskoulutus ja maahanmuuttajille suunnattu korkeakoulutus olivat ensisijaisesti alueellisen kehittämisen välineitä.

Elinikäisen oppimisen neuvoston ohjelmajulistuksen (14.4.2010) mukaan ohjauksella ja tuella on mahdollisuus madaltaa koulutuksessa aliedustettujen ryhmien, kuten maahanmuuttajien, hakeutumista koulutukseen ja näin tukea heidän mahdollisuuksiaan kuulua täysivaltaisesti suomalaiseen yhteiskuntaan. Ammattikorkeakoulut ovat voineetkin ammattikorkeakoululain mukaan järjestää tammikuun alusta 2010 alkaen maahanmuuttajille maksutonta koulutusta, jonka tavoitteena on antaa opiskelijalle kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet ammattikorkeakouluopintoja varten (24.7.2009/564, 17§).

Metropoliassa järjestettiin uutuutena keväällä 2010 yhdeksän opintopisteen laajuiset sosiaalialan valmentavat opinnot, jotka tarjottiin maahanmuuttajataustaisille henkilöille maksuttomana täydennyskoulutuksena. Samansisältöiset ja -laajuiset opinnot tarjottiin avoimina ammattikorkeakouluopintoina (sosiaalialalle orientoivat opinnot) niille ei-maahanmuuttaja-taustaisille sosiaalialan aikuiskoulutuksesta kiinnostuneille, jotka halu-

---

¹ Kiitämme opintoihin osallistuneita luvasta käyttää opintojen aikana tuotettuja materiaaleja havainnollistamaan opiskelijoiden tunteja opintojen aikana.

sivat saada tuntumaa ammattikorkeakouluopiskeluun ennen hakeutumista alan opintoihin. Täydennyskoulutuksen ja avoimen ammattikorkeakoulun kautta tulleet opiskelivat siis yhtenä ryhmänä, vaikka opintoihin oli hakeuduttu eri väylän kautta. Jatkossa puhumme näistä molemmista valmentavina opintoina.

Maahanmuuttajataustaisten sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakouluopintoihin orientoivaa koulutusta tarjotaan esimerkiksi Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Näiden opintojen laajuus on 30 opintopistettä ja opintojen tavoitteena on parantaa opiskelijan suomen kielen taitoa ja opiskeluvalmiuksia (Diak 2010). Metropolian tarjoamassa muodossa eli lyhyenä, lukukauteen mahdutettuna opintokokonaisuutena valmentavat opinnot ovat vielä uutta ammattikorkeakoulukentällä.

Sosiaalialan valmentavat opinnot ja opintoihin hakeutuneet

Sosiaalialan valmentavien opintojen tavoitteena oli perehdyttää opiskelija sosiaalialaan ja sosionomin työhön sekä vahvistaa ammattikorkeakoulussa tarvittavia opiskeluvalmiuksia. Kokonaisuus kohdennettiin erityisesti aikuiskoulutuksesta kiinnostuneille ja maahanmuuttajataustaisille.

Opinnot toteutettiin tammi-huhtikuun aikana maanantai-iltapäivisin. Ensimmäisellä opiskeluviikolla oli kolmen, peräkkäisinä iltapäivinä järjestetyn opetuskerran intensiivijakso. Opintojen tiiviillä aloituksella pyrittiin kiinnittämään opiskelijat mahdollisimman hyvin sekä opintoihin että opiskeluryhmään. Lähiopetuksen tukena käytettiin koko opintojen ajan Moodle-verkko-oppimisympäristöä.

Opintoihin haki yli 30 opiskelijaa, joista noin puolet oli maahanmuuttajataustaisia. Hakijat suunnittelivat pyrkivänsä tulevaisuudessa sosionomiopintoihin ja kokivat tarvitsevan sa lisätietoa sosiaalialasta ja sosionomin työstä sekä vahvistusta etenkin suomenkielisen asiatekstin lukemisen ja kirjoittamisen taitoihin. Hakijoilta edellytettiin riittävää suomen kielen taitoa, joksi etukäteen määriteltiin yleisten kielitutkintojen taitotaso 4 (Eurooppalaisen viitekehyksen taitotaso B2). Sen voi osoittaa yleisellä YKI-kielitutkinnolla (taitotaso 4 kirjoittamisessa ja tekstin ymmärtämisessä), valtionhallinnon kielitutkinnon todistuksella (taitotaso hyvä) tai ylioppilastodistuksen suomi toisena kielenä -arvosanalla (vähintään C). Mikäli hakijalla ei ollut mitään edellä mainituista suorituksista tai todistuksista, hän osallistui Metropolian järjestämään suomen kielen alkukokeeseen, joka järjestettiin ennen varsinaisten opintojen alkua. Metropolian järjestämän oman kokeen kautta opintoja suorittamaan otettiin kuitenkin myös opiskelijoita, joiden kielitaito ei riit-

tänyt taitotasolle 4, jotta opintoihin ylipäätään saatiin maahanmuuttajia mukaan. Todistuksilla kielitaitonsa osoitti 3 opiskelijaa, ja 9 osallistui suomen kielen kokeeseen.

Opinnot aloitti tammikuun alussa 25 opiskelijaa, joista 12 puhui äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Opiskelijaryhmä oli monikulttuurisuuden lisäksi myös monitaitoinen: osa opiskelijoista oli suorittanut sosiaali-, terveys-, nuoriso- tai kasvatusalan toisen asteen tai opintoasteen suomalaisen tutkinnon ja omasi alojen työkokemusta, osalla ei ollut lainkaan alan opintoja eikä työkokemusta. Jotkut olivat opiskelleet mainittuja aloja muualla kuin Suomessa, muutamalla oli alan työkokemusta mutta ei opintoja. Opiskelijoita yhdistävä tekijä oli se, että lähes kaikilla oli aiemmista opinnoista kulunut aikaa useita vuosia.

"Ensimmäisen päivän aikana oli mielenkiintoista huomata, kuinka kansainvälistä opiskeluryhmämme on. Jos muistan maat, joista henkilöitä oli niin Japanista, Turkista, Pakistanista, Somaliasta, Venäjältä [Italiasta, Virosta]. Ehkä puolet tosiaan on muita henkilöitä kuin alkuperäisiä suomalaisia. Tämä on uusi kokemus opiskeluni saralla. Olen opiskellut monessa koulutuksessa ja koskaan aiemmin ei ole ollut näin paljon ns. ulkomaalaisia."

Ote opiskelijan oppimispäiväkirjasta.

Ensimmäisen opiskeluvuikon intensiivijakson jälkeen opintoja jatkoi 22 opiskelijaa, joista kymmenen äidinkieli oli muu kuin suomi tai ruotsi. Valmentavien opintojen kokonaisuuden suoritti kaikkiaan 16 opiskelijaa, joista maahanmuuttajataustaisia oli viisi. Kysymyksiä herättää toki se, miksi maahanmuuttajataustaisista yli puolet keskeytti opinnot. Kielitaidon voi arvioida olevan keskeinen opintojen keskeytymisen syy, sillä sosiaalialan autenttiset tekstit ovat vaativia ja toisaalta opinnoissa vaaditut kirjalliset tehtävät olivat kielelliseltä vaatimustasoltaan samanlaisia kuin tutkintoon johtavan koulutuksenkin tehtävät. Ne, jotka todistivat kielitaitonsa todistuksin, suorittivat koko opintokokonaisuuden, mutta niistä, jotka suorittivat koulun oman kokeen, osa karsiutui. Suomeksi korkeakouluammattin opiskeluun nähden riittämätön kielitaito teki opiskelusta liian raskaan, ja osa päätti lopettaa opintonsa.

Toisaalta käsitys valmentavien opintojen tarkoituksesta tai ylipäätään käsitys sosiaalialasta ei välttämättä vastannut sitä mielikuvaa, joka alaa tuntemattomilla opintoihin hakeutuneilla oli. Myöskään kaikkien koulutukseen hakeutuneiden elämäntilanne ei sallinut tavoitteellista opiskelua, johon kuului säännöllisten tehtävien tekeminen, ja opinnot jäivät kesken.

Pedagogisia haasteita – ja vastauksia haasteisiin

Opintoja monikulttuurisessa ja monitaitoisessa ryhmässä

Suurin osa Suomessa asuvista maahanmuuttajista on sijoittunut metropolialueelle ja esimerkiksi Helsingissä ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä on jo lähes 10 %. Metropolialueella on paljon sellaisia maahanmuuttajia, joilla on ulkomailla hankittua sosiaali-, terveys- ja opetusalan korkeakoulutusta, mutta ei suomalaisille työmarkkinoille pätevöityvää koulutusta. Metropolialueella on nyt ja tulevaisuudessa kasvava työvoimantarve sosiaali- ja terveysalalla. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus arvioi raportissaan (154/2010), että sosiaali- ja terveysaloille tarvitaan 120 000 työntekijän lisäys vuoteen 2025 mennessä. Ammattikorkeakoulut ovat perinteisesti tarjonneet maahanmuuttajille englanninkielistä opetusta, mutta ilman suomen kielen taitoa varsinkin sosiaali- ja terveysalan ammatteihin on ollut lähes mahdotonta työllistyä. Paremman tuloksen sekä koutumisen että työllistymisen kannalta on tuottanut ammatin opiskelu suomen kielellä.

Pilottikurssi haluttiin kohdentaa nimenomaan niille maahanmuuttajille, joilla on jo melko hyvä suomen kielen taito ja jotka haluaisivat opiskella korkeakouluammattin suomeksi. Kurssiin yhdistettiin myös äidinkieleltään suomenkieliset, vastaavanlaisia opintoja suorittavat aikuisopiskelijat, jotta ryhmä saatiin vastaamaan sosiaalialan nykytilannetta: niin asiakkaissa kuin työntekijöissäkin on monien kulttuurien edustajia, ja monikulttuurinen työelämä asettaa myös isäntäkulttuurien edustajille vaatimuksen kyvystä interkulttuuriin ammatilliseen toimintaan (Brewis 2008). Opiskelijat muodostivat monella tapaa monikulttuurisen ryhmän: he edustivat eri kansallisuuksia, kulttuureja, äidinkieliä ja toki erilaisia mikrokulttuureja eli erilaisia henkilökohtaisia jäsenyyksiä.

Valmentavien opintojen näkökulmana oli interkulttuurinen pedagogiikka (esim. Räsänen ym. 2002), jolla korostetaan vuorovaikutusta eri kulttuurien välillä ja sitä, miten voimme oppia toisiltamme, pelkän rinnakkaiselon sijaan. Uskoimme opintoja suunnitellessamme, että monikulttuurisuus rikastaisi opiskeltavia sisältöjä, ja halusimme tietoisesti saada aikaan vuoropuhelua valtaväestön ja maahanmuuttajien kesken sosiaalialan kontekstissa.

Ryhmää koottaessa heterogeenisuus nähtiin rikkautena (mm. Salo-Lee 2010), ja opintojen suunnittelun tavoitteena oli inklusiivinen lähestymistapa monikulttuurisuuteen: kulttuurien sopeutumisessa on kyse molemminpuolisesta prosessista (esim. Young 1996), jolloin valtakulttuurin edustajat oppivat vähemmistöjen, kuten maahanmuuttajien kult-

tuurista ja tavoista sekä eri maiden sosiaalialan käytänteistä, ja vastaavasti esimerkiksi maahanmuuttajat saavat tietoa suomalaisesta sosiaalialasta ja alan opinnoista siinä missä äidinkieleltään suomenkielisetkin.

Ennen opintojen alkua jotkut opinnoista kiinnostuneet epäilivät, josko opinnoista, joissa osa opiskelijoista ei välttämättä taitaisi suomea erinomaisesti, olisi mitään hyötyä äidinkieleltään suomenkielisellem. Heti opintojen alusta lähtien oli kuitenkin selvää, että opintoihin osallistuneet arvostivat ryhmän heterogeenisuutta ja kokivat monikulttuurisen ja monitaitoisen ryhmän rikkautena. Monille kontaktit maahanmuuttajiin eivät ole jokapäiväisiä, toisille opiskelijaryhmän laaja ikäjakauma oli yllättävä ja omia asenteita kyseenalaistava asia. Opiskelijat suhtautuivat avoimesti toistensa erilaisiin taustoihin ja mielsivät aiemmat kokemukset ja taidot rikkaudeksi, jota keskusteluissa ja kanssakäymisessä saattoi hyödyntää.

"Lisämielenkiintoa tuo monikulttuurinen ryhmä. Itselläni ei ole juurikaan kokemusta monikulttuurisuudesta arjessa."

"Oli tosi mielenkiintoista huomata, kuinka erilaisia ihmisiä on tullut kurssille, eri maista mutta myös eri kokemuksia taustalla. On selvä, että monilla on jo paljon kokemusta sosiaalialalta."

"Ensimmäisenä päivänä oli yllättävää huomata miten erilaisista lähtökohdista kouluun on tultu. Yllätyin ehkä eniten ikäjakaumaa, sillä olen umpikatseisena ajatellut opiskelun kuuluvan vain "nuorille"."

Otteita opiskelijoiden oppimispäiväkirjoista.

Valmentavat opinnot ovat maahanmuuttajille mahdollisuus arvioida myös sitä, miten aiemmin hankittu suomen kielen taito riittää suomenkieliseen korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen. Opintoihin hakeutumisen kriteeriksi määriteltiin ennakolta hyvä kielitaito (esim. YKI 4), mutta tästä tavoitteesta tingittiin Metropolian järjestämässä suomen kielen kokeessa, jotta opintoihin saatiin mukaan sosiaalialasta kiinnostuneita ja opiskeluista motivoituneita maahanmuuttajia.

Kaikki opintoihin osallistuneet maahanmuuttajataustaiset puhuivat suomea, ja opetus sekä kommunikointi opintoihin osallistujien kesken käytiin suomeksi. Englannin kieltä ei käytetty opetuksen tukena, sillä kaikki opintoihin osallistuneet eivät välttämättä osanneet englantia aiemman koulutustaustansa perusteella ja opintojen tarkoituksena oli nimenomaan antaa kuva suomeksi opiskelusta.

Maahanmuuttajataustaiset pärjäisivät arkitilanteista hyvin ja ehkä työskentelivätkin suomeksi, mutta kielellinen hyppäys esimerkiksi arjen teksteistä sosiaalialaa käsitteleviin,

melko abstrakteihin teksteihin oli paikoin liian haastava. Valmentavien opintojen puitteissa ei voitu kuitenkaan järjestää sellaista suomen kielen opetusta, joka voisi taata opiskelijoille sisäänpääsyn hakuvaiheessa. Koimme, että oli kuitenkin tärkeää antaa opiskelijoille käsitys siitä, mitä korkeakoulutasoinen opiskelu suomeksi vaatii. Varsinaisiin opintoihin hakeutuessaan käsitys opinnoissa ja tulevaisuudessa kyseisellä alalla tarvittavasta kielitaidon tasosta on hakijalle merkittävä. Korkeakoulutasoisessa opiskelussa vaadittavan kielitaidon tason ymmärtäminen on tärkeää, jotta hakija voisi opiskella kieltä lisää ja päästä opiskelemaan kielitaidon parannuttua.

Opinnoissa tarvittava kielitaito ei ollut yksin maahanmuuttajataustaisia mietityttävä asia. Moni suomea äidinkielenään puhuva opiskelija toi oppimispäiväkirjassa esille lukivaikeuden, ja sen vaikutuksen aiempaan opiskeluun ja oppimiseen. Kaikille suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvillekaan esimerkiksi asiatekstin lukemisen ja kirjoittamisen hyvät taidot eivät ole itsestäänselvyys.

"Oma itsetunto opiskelijana ei ole paras mahdollinen koska aikaisemmasta opiskelusta on kulunut jo 10 vuotta ja mulla on todettu lukivaikeus jonka tähden olen hidas lukija ja monet selvätkin asiat luettuna ovat mulle vaikeita. Varsinkin tieteellisen tekstin käsittely oli mielenkiintoista ja tärkeää, varsinkin jos pääsisi opiskelemaan."
Ote opiskelijan oppimispäiväkirjasta.

Oppisisältöjen integrointia ja opiskelua verkossa

Opintojen aikana tutustuttiin sosiaalialan ajankohtaisiin ilmiöihin, käsitteisiin ja sosionomin työhön eri sektoreilla. Lisäksi pyrittiin vahvistamaan osallistujien korkeakoulutaitoja, kuten suomenkielisen asiatekstin lukemista ja kirjoittamista sekä tietoteknisiä taitoja. Opinnot koostuivat kolmesta sosiaalialan koulutusohjelman opintojaksosta: perusopintoihin kuuluvista "orientoivista opinnoista" ja "suullisesta, kirjallisesta ja verkkoviestinnästä" sekä vapaasti valittaviin opintoihin kuuluvasta "ajankohtaista sosiaalipedagogiikasta" -opintojaksosta.

Opintotojaksoja ei kuitenkaan haluttu toteuttaa sellaisenaan, vaan 9 op:n kokonaisuus ryhmiteltiin temaattisesti siten, että sekä sosiaalialan, oppimisen, tietotekniikan kuin suomen kielen oppisisällöt voitiin integroida monitieteiseksi kokonaisuudeksi, eivätkä ne olleet erillisiä ja näyttäytyneet opiskelijalle toisistaan irrallisina. Teemoiksi muodostuivat opintojaksojen tavoitteiden ja sisältöjen integroinnin kautta "sosionomi sosiaalialan työkentällä" (3 op), "sosiaalialan ajankohtaiset ilmiöt" (3 op) ja "sosionomikoulutus" (3 op). Kuhunkin teemaan liittyen esitettiin minimivaatimus siitä kirjallisuudesta, johon opiskeli-

jan tuli perehtyä (ydinaineskirjallisuus). Lisäksi teemojen yhteydessä esiteltiin täydentävää kirjallisuutta, johon opiskelija voi halutessaan perehtyä.

Käytännössä opetussisältöjen integrointi tehtiin yhteissuunnitteluna ja yhteisopetuksen keinoin asiantuntijuutta jakaen. Esimerkiksi "sosiaalialan ajankohtaiset ilmiöt" -teemaan kuului ajankohtaisen ammatillisen keskustelun ja tapahtumien seuraaminen tiettyinä ajanjaksona. Opiskelijat perehtyivät ammatillisten lehtien ja tieteellisten aikakauskirjojen artikkeleihin ja seurasivat eri tiedotusvälineissä ja työpaikoilla käytyä keskustelua. Saman ajanjakson ajan he keskustelivat lähes päivittäin verkko-oppimisympäristössä ajankohtaisista ilmiöistä. Jakson aikana olleissa lähiopetustilanteissa opeteltiin haasteellisten tekstien lukemista ja tarkasteltiin argumentointia ja erilaisia perustelutapoja. Lopuksi opiskelijat kokosivat yhteenvedon keskusteluryhmänsä keskustelusta oppimispäiväkirjaansa ja arvioivat itseään verkkokeskustelijana ja argumentoivana kirjoittajana. Näin samassa kokonaisuudessa yhdistyivät sosiaalialan substanssitieto (ammatillisissa lehdissä, tiedotusvälineissä ym. käsitellyt ajankohtaiset teemat), kielitiedon ja -taidon kartuttaminen (argumentointikeinot, ammattitekstien lukeminen) ja tietoteknisten valmiuksien harjaannuttaminen (verkko-oppimisympäristö opiskelupaikkana).

Opintojen toteutuksen kiinteä osa viikoittaisen lähiopetuksen rinnalla oli verkko-oppimisympäristö, jonka avulla pyrittiin yhtäältä kokoamaan opintoja helposti hahmotettavaan muotoon ja toisaalta lisäämään nykyaikaisia opiskeluvalmiuksia: ammattikorkeakouluopinnoissa opiskelu verkossa on arkipäivää, ja verkko-oppimisympäristöä käyttämällä halusimme vahvistaa osallistujien opiskeluvalmiuksia tältä osin. Opinnot toteutettiin ns. "blended learning" eli sulautuvan opetuksen (Graham 2005, suomeksi Levonen ym. 2005) periaatteella. Yksinkertaisimmillaan sulautuva opetus voidaan määritellä lähi- ja verkko-opetuksen yhdistämisenä (Graham 2005).²

Verkko-oppimisympäristön mukaan ottaminen antoi opetukselle paikan, jossa koko opiskelu- ja oppimisprosessi oli opiskelijoille selkeästi näkyvässä koko opintojen ajan. Ha-

---

² "Blended learning" -termin on aiemmin tulkittu liittyvän käsitteeseen monimuotoinen opetus, mutta näiden käsitteiden välillä on selkeästi eroa. Monimuotoinen opetus liittyy erityisesti opetusmuotojen monimuotoisuuteen (luento-, ryhmä-, projekti- jne. opetus) ja opetuksen toteuttamisen väyliin (lähi-, etä-, kirje- jne. opetus). Sulautuva opetus taas kuvaa opetuksen ympäristöjen integroitumista ja "sulautumista" uudeksi kokonaisuudeksi. (Levonen ym. 2005.) Sulautuvan opetuksen käsitteelle löytyy monia määritelmiä, mutta useimmiten määritelmä kuvaa eri aktiviteetteja, joissa yhdistyy opettajajohtoisia, itseorganisoituja ja verkkoperustaisia vuorovaikutustilanteita. Sulautuvassa opetuksessa rakennetaan moninaisista elementistä koostuva oppimisympäristö, jonka tavoitteena on tarkoituksenmukaisesti integroida sekä opetuksen elementtejä ja prosesseja että verkon tarjoamia ympäristöjä ja vuorovaikutusvälineitä soveltuvin menetelmin ja soveltuviin tilanteissa. (Levonen ym. 2005). Opinnot toteuttivat tätä mallia nyt yksinkertaisimmillaan, ja jatkossa onkin tarkoitus kehittää opintoja vielä enemmän sulautuvan mallin mukaan toteutettavaksi.

lusimme myös lisätä opiskelijoiden ryhmäytymistä ja mahdollistaa yhteisöllisyyttä lähiopetustuntien välillä sekä vuorovaikutteisuutta opettajien ja opiskelijoiden välillä.

Verkko-oppimisympäristönä käytettiin Moodlea, joka on Metropolian käyttämä verkko-oppimisalusta. Pyrimme tekemään oppimisympäristöstä opiskelijoiden kannalta mahdollisimman helppokäyttöisen ja selkeän, minkä on todettu edistävän opiskelijoiden oppimista ja parantavan opiskelumotivaatiota (Kanerva ym. 2006). Opintojen yksityiskohtaiset sisällöt rakentuivat verkko-oppimisympäristöön vaiheittain opintojen aikana, kuitenkin siten, että kokonaisuus oli näkyvässä opiskelijoille heti opintojen alussa. Joka viikko opettajat veivät joko etukäteen tai lähiopetuksen aikana käsittelemänsä opintosisällöt ja mahdolliset tehtävät oppimisalustalle. Kommentti opiskelijan oppimispäiväkirjasta:

”Valmentavat/orientoivat opinnot näyttää etenevän kronologisessa järjestyksessä. Opintojaksot ja teemat ovat hyvin suunniteltuja. Opettajien esittely tavat ovat selkeitä ja loogisia.”

Ote opiskelijan oppimispäiväkirjasta.

Opintojen aikana käytettiin oppimisen keskeisinä välineinä oppimispäiväkirjaa ja verkko-keskustelua. Verkko-keskustelun avulla voidaan edistää yhteisöllisyyttä, vuorovaikutusta sekä aktiivisuutta ja oppimispäiväkirjan avulla reflektiivisyyttä eli omien käsitysten tutkimista, oppimistapojen tunnistamista ja niiden tietoista kehittämistä. Nämä vuorostaan tukevat opettavien sisältöjen omaksumista. (Löfström ym. 2006.)

Sosiaalialan valmentavat opinnot (kevät 2010) Olet kirjautunut nimellä Soile Be

Moodle ▶ Sosiaalialan valmentavat opinnot Vaihda roolia...

Henkilöt
Osallistujat

Viimeisimmät uutiset
Lisää uusi aihe...
22 maalis, 07:10
Tuija Strandén-Mahlamäki
22.3. TUNNIT PERUTTU
lisää...
5 maalis, 10:28
Tuija Strandén-Mahlamäki
Yhteenveto verkkokeskustelusta
lisää...
11 tammi, 13:29
Soile Bergström
Tervetuloa lisää...
Vanhat aiheet ...

Aiheen kuvaus

Sosiaalialan valmentavat/orientoivat opinnot

9 op

11.1.-12.4.2010

Ajankohtaista/tiedotettavaa
Opiskelijoiden yhteystiedot (lisätty 12.4.2010)
Opettajien yhteystiedot

OPPIMISPÄIVÄKIRJA

Ohjeet oppimispäiväkirjan kirjoittamiseen
Oppimispäiväkirja. Muista kirjoittaa merkintä joka viikko!

Kuva 1. Oppimisympäristö Moodlella (kuva oppimisympäristön etusivulta).

Oppimispäiväkirjan kirjoittaminen oli tärkeä oppimistehtävä koko opintojen ajan. Oppimispäiväkirjaa voi luonnehtia päiväkirjamaiseksi kuvaukseksi oppimisesta ja sen hetkistä ajatuksista. Oppimispäiväkirjaan kirjataan esiin nousseita asioita ja ongelmia ja pohditaan niitä aikaisemmin opitun ja omien kokemusten valossa, ja päiväkirjan avulla opiskelija voi reflektoida omaa oppimistaan opintojen aikana. (Kielijelppi 2009; Löfström ym. 2006.)

Ohjeistimme opiskelijoita kirjoittamaan oppimispäiväkirjaa säännöllisesti ainakin kerran viikossa. Jokainen sai itse valita kirjoitustensa pituuden, sille ei asetettu mitään ala- tai ylärajaa. Ohjeistimme merkinnöissä pohtimaan kuultua ja omaa kehitystä seuraavien kysymysten avulla

- Mikä minua kiinnostaa/kiinnosti viikon teemassa?
- Mitä uutta opin kuluneen viikon aikana ja mitä haluan oppia lisää?
- Miksi jokin esiin tullut asia/aihe tuntui vaikealta/helpolta?

Lisäksi osa tehtävistä tehtiin oppimispäiväkirjaan, kuten esimerkiksi verkkokeskustelun yhteenveto, josta tarkemmin verkkokeskustelun yhteydessä.

Oppimispäiväkirja toteutettiin Moodlessa Muistio-työkalulla. Opiskelijat kokivat oppimispäiväkirjan kirjoittamisen teknisesti helpoksi, tosin muutama opiskelija hävitti epäonnekseen kaiken aiemmin kirjoittamansa vahingossa. Oppimispäiväkirjojen pituus vaihteli kahden ja seitsemän sivun välillä (A4, riviväli 1, fontin koko 12). Maahanmuuttajataustaiset opiskelijoiden oppimispäiväkirjan pituus oli keskimäärin lyhyempi kuin muiden opiskelijoiden. Tähän vaikuttanee heidän suomen kielen kirjoitustaitonsa. Opiskelijoiden pitivät oppimispäiväkirjan kirjoittamisesta hyödyllisenä, ja he kokivat sen auttaneen oppimistavoitteiden saavuttamisessa. Palautteessa sen toivottiin olevan osa opintoja jatkossakin.

Koska verkkokeskustelu on yksi useimmin käytetyistä verkko-oppimisen välineistä, halusimme opiskelijoiden saavan kokemuksen sen käytöstä. Halusimme myös lisätä ryhmän yhteisöllisyyttä, vuorovaikutusta ja aktiivisuutta lähipäivien välillä ja vahvistaa heidän taitojaan perustella käsiteltäviä asioita kirjallisesti. Verkkokeskustelun aiheeksi valitsimme sosiaalialan ajankohtaiset asiat, ilmiöt ja tapahtumat. Verkkokeskustelun lopuksi opiskelijoiden tuli kirjoittaa yhteenveto ryhmässä käydyistä keskusteluista omaan oppimispäiväkirjaan. Yhteenvedossa opiskelijan tuli kertoa keskustelun aiheet ja arvioida keskustelun kulkua ja onnistumista. Hänen tuli myös pohtia omaa osallistumista keskus-

teluun ja sitä, mitä uusia ajatuksia tai suunnitelmia se hänessä mahdollisesti herätti tulevaisuutta ajatellen. Lisäksi pyysimme opiskelijoita pohtimaan sitä, miten he kokivat verkkokeskustelun (esim. helppoa/vaikeaa) opiskelumuotona.

”Itse otin kolmeen keskusteluun osaa ja yhden keskustelun lisäksi uutena aiheiden joukkoon. Huomasin, että tyylini keskustelussa oli joskus provosoivaa, mutta sillä juuri saa esiin useita eri mielipiteitä. Lisäksi käytän aika paljon kysymyksiä ja pohdiskelen asioita enemmän julkisesti kuin esitän suoraan (ehkä tässä vaikuttaa filosofi-taustani).”

”Ei ole helppoa. Koska minun täytyi lukea tekstejä aika paljon ja kirjoittaa selvästi. Jos minun kirjoittaminen ei ole tarpeeksi ymmärrettävää kaikille, en olisi voinut osallistua verkkokeskusteluun. Mutta positiivinen puoli on että juuri löysin aiheen itseltäni. Esimerkiksi on kiinnostavaa katsoa uutiset ja kuunnella ihmistä.”

Otteita oppimispäiväkirjoista.

Ohjattu verkkokeskustelu toteutettiin opintojen keskivaiheilla, ja sen toteuttamiseen varattiin aikaa kaksi viikkoa. Opiskelijat jaettiin keskustelua varten 6–7 henkilön ryhmiin siten, että jokaisessa ryhmässä oli sekä maahanmuuttajataustaisia että suomea äidinkielenään puhuvia. Ryhmät muodostettiin yhteisellä lähiopetuskerralla. Jokaiselle ryhmälle luotiin oma keskustelualue, mutta opiskelijat pystyivät halutessaan seuraamaan ja myös osallistumaan muidenkin ryhmien keskusteluun. Lähiopetuskerralla tutustuttiin myös sosiaalialan ammattilehtiin, joista opiskelijoita ohjeistettiin nostamaan keskusteluun heitä itseään kiinnostavia keskusteluaiheita. Lähiopetuskerran lopuksi ryhmät sopivat keskuudestaan henkilön, jonka vastuulla oli keskustelun aloittaminen. Opettajat eivät varsinaisesti osallistuneet ryhmien keskusteluun, mutta he seurasivat keskustelua päivittäin. Jokaiselle ryhmälle annettiin myös palautetta keskustelun etenemisestä kolme kertaa kahden viikon aikana ja samalla pyrittiin kannustamaan vähemmän osallistuneita mukaan keskusteluun.

Verkkokeskustelun toteutus onnistui hyvin. Ryhmät keskustelivat innokkaasti useista eri sosiaalialaan liittyvistä aiheista, tosin keskusteluaktiivisuudessa ryhmien välillä oli eroja. Ryhmään 1 kuului kuusi opiskelijaa, ja he keskustelivat yhteensä kuudesta eri aihealueesta, joista suosituimpaan tuli 30 viestiä. Ryhmän 1 keskustelu oli ylivoimaisesti innokkainta, sillä keskusteluviestejä oli yhteensä 87. Ryhmässä keskusteluun osallistuminen oli kuitenkin epätasaista; jotkut osallistuivat huomattavasti vähemmän kuin toiset. Tämä tuntui häiritsevän myös osallistujia, ryhmän opiskelijat kommentoivat keskustelua oppimispäiväkirjoissaan seuraavasti:

”Kuuluin ykkösryhmään, joka huolimatta vilkkaasta keskustelusta, oli osallistujien osalta erittäin epätasainen. Osa keskustelijoista osallistui hyvinkin aktiivisesti, jotkut laittoivat vain muutaman viestin, jos sitäkään. Harmi, sillä välillä tekstin sisältö oli jo melkein ennalta arvattavissa, kun kirjoittaja oli jo useista teksteistä tuttu. Eri kulttuuri- ja kokemuspohjalta kirjoittavien tekstejä olisin kaivannut kovastikin.”

"Olisin toivonut, että osa ryhmän opiskelijoista olisi aktiivimmin osallistunut keskusteluun. Voi olla, että itse olin liiankin innokas keskustelija ettei ujommat opiskelijat uskaltaneet vastata viesteihin."

Otteita oppimispäiväkirjoista.

Kahdessa muussa ryhmässä keskusteluaiheita oli 2–4 ja viestien kokonaismäärä (35 viestiä/ryhmä) huomattavasti pienempi kuin ryhmässä 1. Keskusteluviestien määrä ei kuitenkaan ainoana seikkana kerro keskustelun onnistumisesta. Vähäisemmälläkin viestien määrällä voidaan saavuttaa keskustelulle asetetut tavoitteet. Opiskelijat pohtivat oppimispäiväkirjoissaan hyvin keskustelujen sisältöjä, kulkua ja siihen mahdollisesti vaikuttaneita seikkoja. Uusia ajatuksiakin keskustelujen kerrottiin herättäneen. Opiskelijat toivat esille myös oman ja ryhmän aikataulun ja ajankäytön suunnittelun tärkeyden sekä muiden ryhmäläisten huomioonottamisen keskustelussa.

"Itse otin osaa keskustelun tosi hyvin ryhmän jäsenenä. Aiheet olivat arkielämä ja ne olivat tulevaisuuden kannalta erittäin tärkeitä."

"Valitettavasti aika meni loppuun emmekä saaneet tarpeeksi keskustellut aiheesta. Mitä nimenomaan huomasin verkkokeskustelusta oli se, että osallistujien aikataulut eivät usein täsmänneet ja sen takia tapahtui, että keskustelu oli mennyt aika pitkään ennen, kun minulle olisi ollut mahdollisuutta vastata tai myös, että keskustelu pysähtyi pitkään, koska kukaan ei voinut jatkaa."

"Kaiken kaikkiaan keskustelu herätti voimakasta mielenkiintoa sosiaalialaa kohtaan. Pitkästä aikaa sitä kunnolla tajusi kentän laajuuden ja erilaisten ilmiöiden runsauden."

"Keskustelu oli mielestäni molemmissa aiheissa näkemyksiltään monipuolista, ja hyvää argumentaatiota esiintyi. Porukat nostivat esille hyviä esimerkkejä ja ideoita. Kannustukset keskustelijoille ja maininnat hyvistä aiheista innostaa keskusteluun enemmän mukaan ja se on hyvä tapa huomioda muut keskustelijat kohteliaasti!"

"Olisin kyllä toivonut enemmän aktiivisuutta ryhmältämme, jos ottaa huomioon miten paljon viestejä muut ryhmät olivat lähettelleet. Siksi kävinkin vierailulla muissa keskusteluissa. Muuten verkkokeskustelu oli hyvä juttu ja pidän tätä oikein järkevästä opiskelumuotona."

Otteita oppimispäiväkirjoista.

Keskustelujen aktiivisuuden ja palautteen pohjalta sosiaalialan ajankohtaisten asioiden, ilmiöiden ja tapahtumien käsittely verkkokeskustelun avulla onnistui hyvin. Verkkokeskustelun koettiin myös lisäävän yhteisöllisyyttä ryhmäläisten kesken:

"Mielenkiintoista kokeilla verkossa keskustelua, onneksi "vapaamuotoista". Samalla vähän tutustuu muihin opiskelijoihin, ainakin joidenkin etunimet jää mieleen."

Ote opiskelijan oppimispäiväkirjasta.

Vaikka verkkokeskustelu oli jouhevaa, keskusteluaiheet oli rajattu sosiaalialan ilmiöihin, ja tältä osin keskustelu ei ollut vapaamuotoista. Opiskelijat toivoivatkin palautekeskustelussa, että heillä olisi ollut käytössään keskustelualue vapaampaan keskusteluun. He olisivat halunneet vaihtaa verkossa mielipiteitä opintoihin liittyvistä, mutta myös muista

esille tulleista asioista. Myös verkossa on tärkeää tarjota opiskelijoille tila, jossa he voivat halutessaan keskustella omana itsenään ilman suorituspainetta. Tällaisella foorumilla (keskustelualueella) he voivat rohkeasti esittää kysymyksiä ja keskeneräisiä ajatuksia ilman, että opettaja arvioi, onko keskustelu riittävän laadukasta, tavoitteiden suuntaista tai dialogista. (Strandén-Mahlamäki 2008.) Vapaamuotoinen keskustelualue antaisi myös maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille lisäharjoitusta suomen kielen kirjoitetun tekstin ymmärtämiseen ja sen kirjoittamiseen.

"En ole aiemmin osallistunut verkkokeskusteluihin. Nyt huomaan kuitenkin, että en ole vain ennen löytänyt oikeita mielenkiintoisia aiheita, joihin osallistua. Nyt oli ja verkkokeskustelu oli todella mielenkiintoista, hyvää ja hyödyllistä. Aluksi ajattelin tätä tehtävää "pakkopullana", mutta huomasin ajan myötä avallevani useaan otteeseen verkkokeskustelusivuja. Kiva kokemus kunhan pidän itseni raameissa ettei minusta tule "nettiriippuvaista"."

"Mutta kaiken kaikkiaan minulle jäi erittäin positiivinen tunne keskustelusta, aiheista ja tavasta ja mielusti tällaisia voisi olla lisää sitten mahdollisten opintojen myötä. Sillä tässä saa helposti jaettua mielipiteitä ja näkökulmia, jotka puolestaan sitten herättävät ajatuksia ja pistävät miettimään, niin omia arvoja, mielipiteitä kuin ihan yleisemminkin tilannetta. Meidän ryhmässä vielä mielenkiintoista oli se että ryhmän jäseniä oli niin monesta eri kulttuurista joka on suuri rikkaus keskusteluissa, ettei unohduta ajattelemaan vain yhden maan kannalta asioita, vaan tässä kansainvälisytyvässä tilanteessa myös esiin nousee muunlaisia arvoja ja näkökulmia."
 Otteita opiskelijoiden oppimispäiväkirjoista.

Lopuksi

Olemme edellä käsitelleet sosiaalialan valmentavien opintojen pilotointia keväällä 2010 Metropolia ammattikorkeakoulussa. Koulutuksen järjestäminen yhteistoteutuksena äidinkielenään suomea ja muita kieliä puhuville noudatteli Elinikäisen oppimisen neuvoston ohjelmajulistuksen vaatimusta, jonka mukaan maahanmuuttajia ei saa etnisesti tai uskonnollisesti eristää koulutuksessa. Sekä opettajien että koulutukseen osallistuneiden mukaan yhteistoteutus toimi erinomaisesti. Myös opintosisältöjen integrointi ja opettajien yhteisopetus koettiin mielekkääksi ja opintojen rakentuminen kerta kerralta verkkooppimisympäristöön hyväksi ratkaisuksi. Valmentavissa opinnoissa tulisi saadun opiskelijapalautteen perusteella olla jatkossa mahdollisuus opiskelijoiden keskinäiseen verkkokeskusteluun koko opintojen ajan.

Valmentavien opintojen yhtenä tavoitteena oli antaa opiskelijoille mahdollisuus tutustua sosiaalialaan ja tutkiskella itseään, josko oma elämäntilanne mahdollistaa opiskelun työn ohella. Moni opinnot loppuun suorittanut koki saaneensa opinnoista vahvistusta sille, että sosiaaliala olisi kiinnostava ala opiskella ja olla työssä, sekä sille, että omat kyvyt korkeakouluopintoihin ovat riittävät. Opinnot kokonaan suorittaneista opiskelijoista 14 (n=16) ilmoitti hakeutuvansa sosionomikoulutukseen.

"Minusta on sittenkin tähän! Vuosien aikana kuilu opiskeluelämään kasvoi kasvamaan ja minulle oli tärkeää päästä kokeilemaan siipiäni tällaisella "kotimaan sisäisellä" lennolla. Seuraavaksi uskallan hypätä jo ulkomaan koneeseen... ;o)"
Ote opiskelijan oppimispäiväkirjasta.

Lähteet

Ammattikorkeakoululaki 24.7.2009/564.

Brewis, Kielo 2008: Stress in the multi-ethnic customer contacts of the Finnish civil servants. Developing critical pragmatic intercultural professionals. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Luettavissa
<<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/19006/9789513933579.pdf?sequence=1>>

Diak 2010. Maahanmuuttajataustaisten ammattikorkeakouluopintoihin orientoiva koulu-tus. Verkkodokumentti. <<http://www.diak.fi/mamu>> Luettu 10.5.2010.

Elinikäisen oppimisen neuvoston ohjelmajulistus. 14.4.2010. Opetusministeriö. Luettavissa
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistystyoe/elinikaisenoppimisenneuvosto/liitteet/ohjelmajulistus.pdf>

Graham, C. R. 2005: Blended learning systems: Definition, current trends, and future directions. Teoksessa C. J. Bonk – Graham, C. R. (toim.), Handbook of Blended Learning. 3–21. San Fransisco: Pfeiffer Publishing. Luettavissa myös osoitteessa
<http://www.publicationshare.com/graham_intro.pdf>

Kanerva, K. – Kivikangas, M. – Kalakoski, V. – Puttonen, S. 2006: Kognitiivinen kuormitus ja affektit verkko-oppimisessa. Psykologia 4. 252–259.

Kielijelppi 2009. Luentopäiväkirja. Helsingin yliopisto.
<http://www.kielijelppi.fi/kirjoitusviestinta/luentopaivakirja>>. Luettu 4.12.2009.

Levonen, Jarmo - Joutsenvirta, Taina - Parikka, Raimo 2005: Blended learning - Katsaus sulautuvaan yliopisto-opetukseen. Piirtoheitin. Verkko-opetuksen verkkolehti 3. Luettavissa <<http://www.valt.helsinki.fi/piirtoheitin/numero3.htm>>. Julkaistu myös teoksessa Joutsenvirta, Taina – Kukkonen, Arja (toim.) 2009: Sulautuva opetus – uusi tapa opiskella ja opettaa. Palmenia-sarja 55. Helsinki: Gaudeamus.

Löfström, Erika – Kanerva, Kaisa – Tuuttila, Leena – Lehtinen, Anu – Nevgi, Anne 2006: Laadukkaasti verkossa: Verkko-opetuksen käsikirja yliopisto-opettajalle. Helsingin yliopiston hallinnon julkaisuja 33, Raportit ja selvitykset. Helsinki: Helsingin yliopisto. Luettavissa <http://www.helsinki.fi/julkaisut/aineisto/hallinnon_julkaisuja_33_2006.pdf>

Räsänen, Rauni - Jokikokko, Katri - Järvelä, Maria-Liisa - Lamminmäki-Kärkkäinen, Tanja (toim.) 2002: Interkulttuurinen opettajankoulutus. Utopiasta todellisuudeksi toimintatutkimuksen avulla. Oulun yliopisto: Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö. Luettavissa <<http://herkules oulu.fi/isbn9514268075/isbn9514268075.pdf>>

Salo-Lee, Liisa 2010: Oman kulttuurin ymmärtäminen avaimena kulttuurienväliseen kompetenssiin. Teoksessa Terhi Törmälehto (toim.), Maailma tuli tunnille. Helsinki: Äidinkielenopettajain liitto. 19–30.

Strandén-Mahlamäki, Tuija 2008: Verkko aikuisopiskelijoiden kohtaamispaikkana. Julkaisussa Kuittinen, Esko – Virtanen-Vaaranmaa, Hannele (toim.), Verkosta virtaa aikuisopiskeluun. Tuloksia ja kokemuksia Versomo-projektista. Metropolia ammattikorkeakoulun verkkojulkaisu, 10. Luettavissa

<<http://www.metropolia.fi/palvelut/julkaisutoiminta/julkaisusarjat/a-tutkimukset-ja-raportit/kuittinen>>

Työvoiman tarve Suomen taloudessa vuosina 2010–2025. VATT-tutkimuksia 154/2010. Luettavissa <http://www.vatt.fi/file/vatt_publication_pdf/t154.pdf>

YKI = Yleiset kielitutkinnot. Taitotasokuvaukset. Opetushallitus. Luettavissa <http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/kielitutkinnot/yleiset_kielitutkinnot/taitotasokuvaukset>

Young, R. 1996: Intercultural communication, pragmatics, genealogy, deconstruction. Clevedon: Multilingual Matters.